

AJALOO RIIGIEKSAM 2012

Tulemuste analüüs

Rainer Tõnnis

Eksami eesmärk.

Eksami eesmärk tuleneb õpitulemuste välishindamise eesmärgist ja gümnaasiumi lõpueksamite korraldamise ning gümnaasiumi lõpetamise tingimustest ja korrast selle järgi on ajaloo riigieksami eesmärgiks:

- 1) Hinnata riiklikus õppekavas määratletud õpitulemuste saavutatust, eriti järgmisi oskusi:
 - näha ühiskonnas toimunud muutusi, arengu järjepidevust ajaloo vältel;
 - leida Eesti ajaloo seoseid Euroopa ja kogu maailma ajalooga;
 - kasutada vastavat faktilist materjali, näitamaks ühe või teise ajalooperioodi, ajaloosündmuse või -nähtuse, teatud probleemi mõistmist;
 - arutleda ajaloo probleemide üle, toetudes vastavale tõendusmaterjalile, analüüsides ja hinnates mitmesuguste sündmuste ja nähtuste olemust ja kulgu, põhjuslikke seoseid, sarnasusi ja erinevusi, alternatiivseid arenguvõimalusi ning erinevaid tõlgendusi;
 - refereerida, kommenteerida, analüüsida ja hinnata erinevaid ajalooallikaid, võrrelda neid omavahel;
 - töötada ajalookaardiga ja ajalooteemaliste piltidega, skeemide ja statistilise materjaliga ning teha nende alusel järeldusi.
- 2) Hinnata kursuse „Inimene. Ühiskond. Kultuur“, üldajaloo XX sajandi ja Eesti ajaloo põhisisu, olulisemate probleemide, tähtsamate sündmuste, kultuuripanuse, mõistete ja isikute tundmist.
- 3) Suunata eksami sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi.
- 4) Siduda järjestikuseid haridusastmeid ja -tasemeid, ühitada gümnaasiumi lõpueksamid kutseõppeasutuse, rakenduskõrgkooli ja ülikooli sisseastumiseksamitega.
- 5) Anda õpilastele võimalus saada objektiivsem ettekujutus oma õpitulemustest, koolile ning õpetajatele võimalus hinnata oma õpitulemusi üleriigilisel taustal, kooli pidajal, Haridus- ja Teadusministeeriumil, lapsevanematel ja teistel saada tagasisidet õppimise/õpetamise tulemuslikkusest koolis.
- 6) Kavandada ja teha muudatusi riiklikus õppekavas, õppekirjanduses, õpetajate täiendkoolituses, suunata vastavat arendustööd.

(Ajaloo riigieksami eristus kiri 2012)

EKSAMITÖÖ PÕHIANDMED

2012. aasta ajaloo riigieksam (edaspidi RE) toimus 29. mai 2012 ja lisaeksam 7. juuni 2012. Eksaminande oli kokku 1226.

Tabel.1 Kõigi riigieksamite üldstatistika

	N	Keskmine	Mediaan	St hälve	Alla 20p	Üle 80p	100p	Min	Max	Alla 20p (%)	Üle 80p (%)
Ajalugu	1137	63.1	65	18.6	31	214	1	4	100	2.7	18.8
Bioloogia	2304	61.5	63	17.8	15	381	0	0	99	0.7	16.5
Eesti keel	8661	62.8	64	17.4	51	1446	13	0	100	0.6	16.7
Eesti keel teise keelena	2828	59.1	61	25.0	173	759	7	2	100	6.1	26.8
Füüsika	611	63.4	66	21.2	5	166	6	0	100	0.8	27.2
Geograafia	5095	56.1	57	16.9	70	372	0	4	98	1.4	7.3
Inglise keel	7105	68.6	70	16.1	7	1941	1	6	100	0.1	27.3
Keemia	1736	65.1	67	20.7	34	478	7	7	100	2.0	27.5
Matemaatika	3691	58.6	60	22.8	197	713	22	0	100	5.3	19.3
Prantsuse keel	31	78.4	80	13.3	0	15	0	48	96	0.0	48.4
Saksa keel	230	76.8	80	16.5	0	113	4	30	100	0.0	49.1
Vene keel	1249	70.2	71	16.3	3	400	11	2	100	0.2	32.0
Vene keel võõrkeelena	333	80.4	83	14.6	0	205	1	26	100	0.0	61.6
Ühiskonnaõpetus	6108	65.8	67	13.7	3	882	0	7	99	0.0	14.4

EKSAMITÖÖ ÜLESEHITUS

Eksamitöö koosneb neljast osast:

I osa – arutus (25 p);

II osa – Eesti ajalugu (25 p);

III osa – Üldajalugu (25 p);

IV osa – Inimene-ühiskond-kultuur (25 p)

Tabel 2. Põhieksami tulemused aastate lõikes:

Aasta	Keskmine punktisumma	Eksaminandide arv	Standardhälve
2002	52,24	5190	19,41
2003	54,91	3849	20,22
2004	58,60	3339	19,42
2005	58,87	2872	19,32
2006	66,47	2248	18,51
2007	64,81	2158	17,50
2008	60,70	2220	19,50
2009	62,60	1933	19,50
2010	65,80	1760	18,77
2011	64,60	1508	19,10
2012	63,22	1122	18,45

Eksaminandide arv on aastalt aastale järjepidevalt vähenenud, samuti on viimase kolme aasta lõikes vähenenud keskmine punktisumma.

Ajalooeksami valinud on motiveeritud ja tulemusele orienteeritud eksaminandid, kes sooritavad ka teisi eksameid keskmisest paremini. Kontingent on 1 p võimekam, eksam 2 p raskem kui teised eksamid. Varasematel aastatel on ajaloo eksam olnud teistest eksamitest 4-5 p raskem.

2012 aasta REksamiosade keskmiste tulemuste võrdlus

I osa arutus – keskmine tulemus 14 punkti (2011 – 14p)

II osa Eesti ajalugu – keskmine tulemus 16 punkti (2011 – 17p)

III osa Lähiajalugu – keskmine tulemus 16 punkti (2011 – 17p)

IV osa Inimene, ühiskond ja kultuur – keskmine tulemus 18 punkti (2011 – 17p)

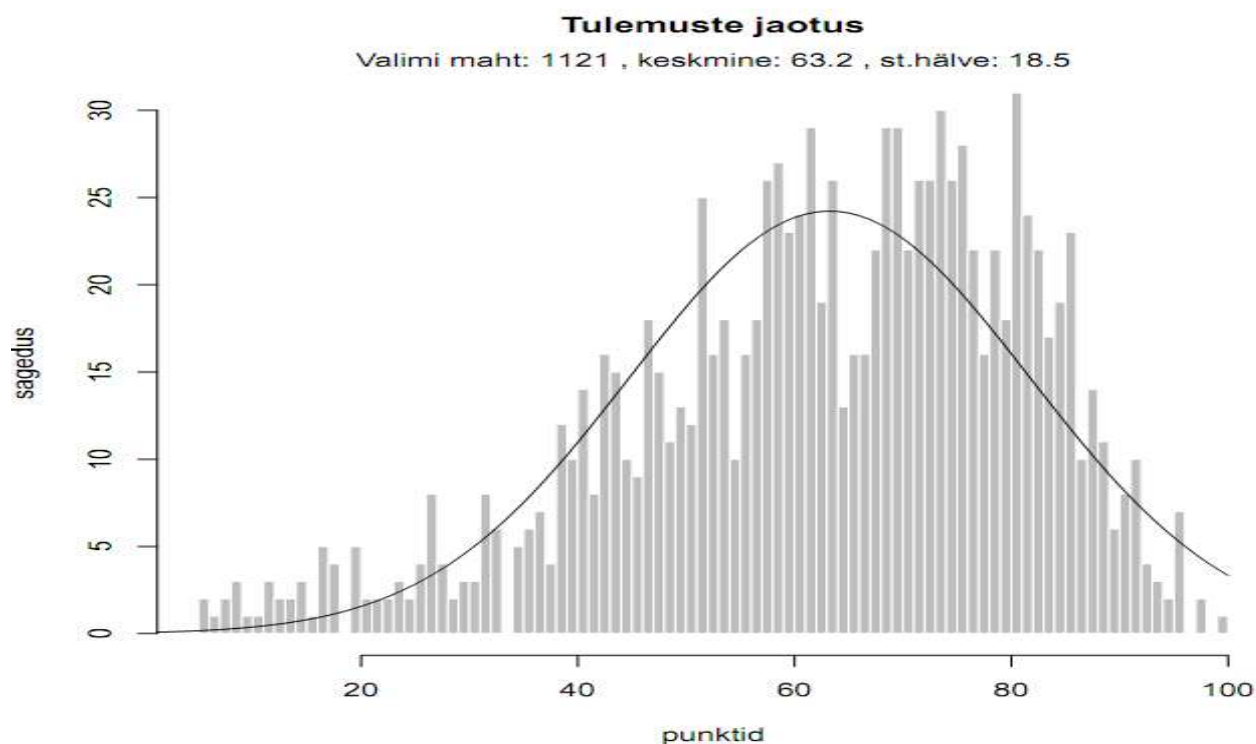
Tabel 3. Keskmiste tulemuste võrdlus:

	Maksimum	Miinum	Keskmine	Keskmine sooritus
I osa	25,00	0,00	13,85	55,38
II osa	25,00	0,00	15,75	63,01
III osa	25,00	0,00	15,58	62,33
IV osa	25,00	0,00	17,81	71,24

Tabelist 3 ilmneb, et keskmiselt paremini on sooritatud eksami 4.osa (71,2%) ning kõige nõrgemini 1. osa (55,4%).

Graafik 1. Ajaloo riigieksami tulemuste jaotus

Graafikult 1 ilmneb, et tulemuste jaotuses on järgib Gausi kõverat, mis omakorda võimaldab järeldada, et eksami on olnud sooritajatele jõukohane.

Tabel 4. Eksamitulemus maakonniti

	N	N(%)	Keskm	St hälve	Medi- aan	Alla 20p	90- 100p	100p	Min	Max	Alla 20p(%)	90- 100p(%)
Harju maakond	472	42.1	62.6	18.9	64	12	23	1	5	100	2.5	4.9
Hiiu maakond	8	0.7	71.4	15.3	75	0	0	0	46	88	0.0	0.0
Ida-Viru maakond	92	8.2	55.2	22.7	58	12	5	0	7	93	13.0	5.4
Jõgeva maakond	8	0.7	54.6	18.2	53	0	0	0	26	79	0.0	0.0
Järva maakond	30	2.7	67.3	15.0	74	0	0	0	23	86	0.0	0.0
Lääne-Viru maakond	45	4.0	62.6	15.9	62	0	1	0	20	92	0.0	2.2
Lääne maakond	46	4.1	66.4	16.0	67	1	0	0	15	88	2.2	0.0
Põlva maakond	16	1.4	55.6	20.1	59	1	0	0	11	80	6.2	0.0
Pärnu maakond	63	5.6	60.2	20.4	61	2	1	0	12	94	3.2	1.6
Rapla maakond	28	2.5	64.2	13.8	66	0	0	0	39	86	0.0	0.0
Saare maakond	28	2.5	63.5	18.0	68	1	0	0	9	88	3.6	0.0
Tartu maakond	218	19.4	69.0	15.5	70	1	12	0	14	96	0.5	5.5
Valga maakond	11	1.0	55.1	11.2	59	0	0	0	33	70	0.0	0.0
Viljandi maakond	40	3.6	66.8	15.4	71	0	1	0	31	93	0.0	2.5
Võru maakond	16	1.4	47.9	13.7	47	0	0	0	27	69	0.0	0.0
Kokku	1121	100.0	63.2	18.5	66	30	43	1	5	100	2.7	3.8

Kõige rohkem eksaminande oli Harjumaal (sh. Tallinn), kõige vähem Jõgeva ja Hiiu maakonnas. Samuti oli kõige kõrgem keskmine sooritus Hiiu maakonnas. Kõige parem (100p) ja kehvim (5p) eksamitulemus saadi Harjumaal.

Kooli asukohatüübi järgi eksamisooritused olulisel määral ei erine. Silmatorkav on teeninduspiirkonnata koolide keskmine tulemus 44,2 p, 20 punkti võrra kehvim tulemus võrreldes teiste asukohatüübiga koolidest (2011- keskmine 66,4 p). Kõige kõrgem keskmine tulemus on suurlinna koolides, kus on kõige rohkem ajaloo RE sooritajaid. Suurim muutus varasemate aastatega võrreldes on teeninduspiirkonnata koolidest eksaminandide arvu vähenemine (2011 – 483 eksaminandi 2012 – 22 eksaminandi).

Tabel 5. Kogutulemus kooli asukohatüübi põhjal.

	N	N(%)	Keskmine	St hälve	Mediaan	Alla 20p	90-100p	100p	Min	Max	Alla 20p(%)	90-100p(%)
Maakonnakeskus	161	14.4	62.6	16.9	63	2	1	0	9	92	1.2	0.6
Suurlinn	681	60.7	64.5	19.3	68	22	38	1	6	100	3.2	5.6
Teeninduspiirkonnata koolid	22	2.0	44.2	13.6	44	1	0	0	14	71	4.5	0.0
Valla- ja väikelinnakoolid	257	22.9	61.8	16.6	64	5	4	0	5	93	1.9	1.6
Kokku	1121	100.0	63.2	18.5	66	30	43	1	5	100	2.7	3.8

Eksaminandide hulgas oli tüdrukuid 143 võrra rohkem kui poisse (2011 – 145 võrra) (tabel 6). Tüdrukute tulemus on 3 punkti kõrgem kui poistel. Samas kõige parema (100p) ja kehvema (5p) tulemuse said noormehed. 19 tütarlapsel ja 11 noormehel jäi eksamitulemus alla 20 punkti. Samuti üle 90 punkti saanute eksaminandide hulgas oli 13 tütarlast enam kui noormeest.

Tabel 6 . Kogutulemus eksaminandi soo põhjal.

	N	N(%)	Keskmine	St hälve	Mediaan	Alla 20p	90-100p	100p	Min	Max	Alla 20p(%)	90-100p(%)
M	489	43.6	61.5	17.8	63	11	15	1	5	100	2.2	3.1
N	632	56.4	64.5	18.9	69	19	28	0	6	98	3.0	4.4
Kokku	1121	100.0	63.2	18.5	66	30	43	1	5	100	2.7	3.8

Eesti keeles eksamitöö kirjutavate keskmine eksamitulemus oli 9 punkti parem kui vene keeles kirjutavatel (2011 – 8 p).

Tabel 7. Kogutulemus õppekeele põhjal.

	N	N(%)	Keskmine	St hälve	Mediaan	Alla 20p	90-100p	100p	Min	Max	Alla 20p(%)	90-100p(%)
Eesti	1017	90.7	64.0	18.0	67	20	38	1	5	100	2.0	3.7
Vene	104	9.3	55.4	21.2	56	10	5	0	8	93	9.6	4.8
Kokku	1121	100.0	63.2	18.5	66	30	43	1	5	100	2.7	3.8

Õppevormi põhjal on suurem erinevus päevase ja õhtuse õppe vahel, 19 punkti päevase õppe kasuks. Selgelt kehvem teistest on eksternõpe, mille keskmine tulemus jääb üldkeskmisest 33 punkti võrra madalamaks. Eksternõppes ei sooritanud eksami rahuldavalt ligi pooled eksaminandidest.

Tabel 8. Kogutulemus õppevormi põhjal.

	N	N(%)	Keskm	St hälv e	Medi- aan	All a 20p	90- 100 p	100 p	Min	Ma x	Alla 20p(%)	90- 100p(%)
eksternõpe	25	2.2	30.1	21.7	25	12	0	0	7	83	48.0	0.0
kutseõppeasu tus	13	1.2	45.2	16.3	44	1	0	0	14	71	7.7	0.0
päevane õpe	959	85.5	65.8	16.4	68	8	40	1	12	100	0.8	4.2
varemlõpetan ud	43	3.8	62.2	16.8	62	0	3	0	27	96	0.0	7.0
õhtune või kaugõpe	81	7.2	46.5	21.7	47	9	0	0	5	89	11.1	0.0
Kokku	1121	100.0	63.2	18.5	66	30	43	1	5	100	2.7	3.8

I OSA ARUTLUS

Maakondade lõikes on arutluse kõrgeim sooritusprotsent Viljandimaal 68,20 (40 sooritajat) ja Hiiumaal 64,25 (8 sooritajat). Üle 60 protsendi on keskmine sooritusprotsent Tartumaal 62,91 (218 sooritajat). Selgelt madalam tulemus võrreldes keskmisega(55,38) on Võrumaal 38,12 (16 sooritajat) ja Jõgevamaal 39,5 (8 sooritajat) (tabel 9).

Tabel 9. Arutluse tulemused maakondade lõikes.

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Harju maakond	472	42.11	13.15	52.61	0	14	25	5.55
Hiiu maakond	8	0.71	16.06	64.25	12	16	20	2.87
Ida-Viru maakond	92	8.21	12.43	49.72	0	12	24	6.89
Jõgeva maakond	8	0.71	9.88	39.50	0	11	18	6.28
Järva maakond	30	2.68	14.53	58.13	7	16	22	4.57
Lääne-Viru maakond	45	4.01	14.10	56.40	0	15	22	4.69
Lääne maakond	46	4.10	14.96	59.83	0	16	24	5.00
Põlva maakond	16	1.43	11.66	46.62	0	12	20	5.04
Pärnu maakond	63	5.62	14.53	58.13	0	14	24	5.65
Rapla maakond	28	2.50	12.79	51.14	0	14	21	5.15
Saare maakond	28	2.50	12.30	49.21	0	12	20	5.67
Tartu maakond	218	19.45	15.73	62.91	0	16	25	4.92
Valga maakond	11	0.98	12.41	49.64	4	13	20	5.19
Viljandi maakond	40	3.57	17.05	68.20	5	18	24	4.82
Võru maakond	16	1.43	9.53	38.12	0	10	22	5.65
Kokku	1121	100.00	13.85	55.38	0	14	25	5.60

Arutluse tulemused tüdrukute ja poiste vahel oluliselt ei erine. Poiste tulemus on keskmisest punktisummast ühe punkti võrra madalam ja tüdrukute oma 1 punkti võrra kõrgem. Samuti ei erine tulemused õppekeele põhjal (tabel 10, tabel 11).

Tabel 10. Arutluse tulemused soo põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
M	489	43.62	12.85	51.40	0	13	25	5.22
N	632	56.38	14.62	58.47	0	16	25	5.76
Kokku	1121	100.00	13.85	55.38	0	14	25	5.60

Tabel 11. Arutluse tulemused õppekeele põhjal

	N	N (%)	Kesk p	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Eesti	1017	90.72	13.94	55.78	0	14	25	5.51
Vene	104	9.28	12.88	51.52	0	13	24	6.33
Kokku	1121	100.00	13.85	55.38	0	14	25	5.60

Suurim on erinevus 35%, arutluse tulemustes gümnaasiumi ja kutseõppeasutuse keskmises sooritusprotsendis (tabel. 12)

Tabel 12. Tulemused koolitüübi põhjal

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
gümnaasium	1100	98.13	13.95	55.78	0	14	25	5.56
kutseõppeasutus	21	1.87	8.64	34.57	0	10	18	5.28
Kokku	1121	100.00	13.85	55.38	0	14	25	5.60

Tabelist 13 ilmneb, et teemadest valiti kõige enam teemal „Miks ei õnnestunud vältida Teise maailmasõja puhkemist?“ - (445 eksaminandi) ja kõige vähemteemal „Rooma vabariik ja keisririik: sarnasused ja erinevused“ - (39 eksaminandi). Seitse eksaminandi ei kirjutanud arutlust. Kõige paremini kirjutati teemal „Vana-Rooma tsivilisatsiooni saavutused ja tähtsus maailma ajaloos“ (sooritusprotsent 67,24) ja kehvemini „Millised sise- ja välispoliitilised asjaolud võimaldasid luua Eesti Vabariigi 1918. aastal?“ (sooritusprotsent 40,10). Kahe teema keskmise punktisumma erinevus on ligi 6,8 punkti. „Vana-Rooma tsivilisatsiooni saavutused ja tähtsus maailma ajaloos“ oli ka ainus, kus ükski 233-st eksaminandist ei saanud 0 punkti (tabel 14).

Tabel 13. Tulemused valitud teema põhjal.

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	max	mediaan	st. hälve
1. variant	197	17.57	12.02	48.09	0	25	12	6.36
2. variant	40	3.57	10.03	40.10	0	18	10	3.62
3. variant	445	39.70	13.75	54.98	0	24	14	4.87
4. variant	160	14.27	13.64	54.55	0	24	14	5.00
5. variant	233	20.79	16.81	67.24	2	25	18	5.15
6. variant	39	3.48	13.76	55.03	0	24	14	5.96

ei kirjutanud	7	0.62	0.00	0.00	0	0	0	0.00
Kokku	1121	100.00	13.85	55.38	0	25	14	5.60

Noormeeste hulgas oli populaarseim III teema (233 eksaminandi), teisi teemasid valiti vähem (tabel 14). Ka tütarlapsed valisid kõige enam III teema (208 eksaminandi) aga palju valiti I (131 eksaminandi) ja V teema (162 eksaminandi) (tabel 15). Tulemused olulisel määral ei erinenud, vähim punkte saadi II teema eest, keskmiselt 9,6 punkti noormehed ja 10,53 punkti tütarlapsed. Kõige rohkem punkte saadi V teema eest, keskmiselt 15,15 punkti noormehes ja 17,53 punkti tütarlapsed. Tütarlaste arutluse keskmine punktisumma oli 1,8 punkti kõrgem (2011- 1,02 p) kui noormeestel.

Tabel 14. Tulemused valitud teema põhjal- mehed

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	max	mediaan	st. hälve
1. variant	66	13.50	10.80	43.18	0	25	10	5.48
2. variant	22	4.50	9.61	38.45	0	16	11	3.93
3. variant	237	48.47	13.13	52.52	0	24	14	4.62
4. variant	74	15.13	13.11	52.43	0	24	14	5.09
5. variant	71	14.52	15.15	60.62	2	25	16	5.71
6. variant	15	3.07	13.43	53.73	6	19	14	3.87
ei kirjutanud	4	0.82	0.00	0.00	0	0	0	0.00
Kokku	489	100.00	12.85	51.40	0	25	13	5.22

Tabel 15. Tulemused valitud teema põhjal- naised

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	max	mediaan	st. hälve
1. variant	131	20.73	12.64	50.56	0	24	14	6.69
2. variant	18	2.85	10.53	42.11	6	18	10	3.23
3. variant	208	32.91	14.45	57.79	0	24	15	5.07
4. variant	86	13.61	14.09	56.37	0	24	15	4.91
5. variant	162	25.63	17.53	70.14	2	25	18	4.72
6. variant	24	3.80	13.96	55.83	0	24	16	7.03
ei kirjutanud	3	0.47	0.00	0.00	0	0	0	0.00
Kokku	632	100.00	14.62	58.47	0	25	16	5.76

Tabel 16. Eesti õppekeelela tulemused valitud teema puhul

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	max	mediaan	st. hälve
1. variant	179	17.60	12.09	48.36	0	25	12	6.41
2. variant	36	3.54	10.18	40.72	2	18	10	3.38
3. variant	409	40.22	13.87	55.49	0	24	14	4.80
4. variant	148	14.55	13.92	55.68	0	24	14	4.86
5. variant	201	19.76	16.88	67.51	3	25	18	4.94
6. variant	38	3.74	13.82	55.26	0	24	14	6.02

ei kirjutanud	6	0.59	0.00	0.00	0	0	0	0.00
Kokku	1017	100.00	13.94	55.78	0	25	14	5.51

Tabel 17. Vene õppekeelega tulemused valitud teema puhul

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	max	mediaan	st. hälve
1. variant	18	17.31	11.36	45.44	0	24	10	5.88
2. variant	4	3.85	8.62	34.50	0	13	11	5.85
3. variant	36	34.62	12.31	49.22	0	22	12	5.47
4. variant	12	11.54	10.17	40.67	0	20	12	5.69
5. variant	32	30.77	16.38	65.50	2	24	18	6.37
6. variant	1	0.96	11.50	46.00	12	12	12	
ei kirjutanud	1	0.96	0.00	0.00	0	0	0	
Kokku	104	100.00	12.88	51.52	0	24	13	6.33

Tulemustest osaoskuste kaupa (struktuur 3p, aeg 1p, taust 1p, teemaelemendid 5p, arutus 6p, näited 4p, järeldused 4p, õigekiri 2p) ilmneb, et kõige raskem on eksaminandidele avada teema arutlusena (tabel 18). Arutluse kirjutanud eksaminandid orienteeruvad hästi ajastuses ja suudavad arutluse hästi struktureerida. Samas jäädakse hätta teema analüüsi, järelduste tegemise ja näidete toomisega .

Tabel 18. Aspektide sooritusprotsendid teemade lõikes

	N	N (%)	Struktuur	Aeg	Taust	Teema	Analüüs	Näited	Järeldus	Õigekiri
1. variant	197	17.57	66.37	79.19	75.38	53.45	35.19	37.18	37.82	68.27
2. variant	40	3.57	59.38	88.75	81.25	41.75	27.08	32.50	24.69	56.88
3. variant	445	39.70	73.37	79.66	85.39	62.70	41.74	46.99	43.82	67.81
4. variant	160	14.27	71.88	73.12	83.44	64.94	42.24	45.94	40.16	70.47
5. variant	233	20.79	84.66	76.18	88.41	79.66	53.00	63.47	53.81	80.79
6. variant	39	3.48	71.15	78.21	80.77	67.18	42.74	48.40	37.18	69.87
ei kirjutanud	7	0.62								
Kokku	1121	100.00	73.70	78.19	83.66	64.34	42.52	48.08	43.40	70.67

Hindajate tagasiside arutlusele:

1. Miks võib muistset vabadusvõitlust nimetada pöördepunktiks Eesti ajaloos?

Antud teemal kirjutati päris palju. Selle teema juures kaldusid mõned eksaminandid kirjeldama muistset vabadusvõitlust ja selle eellugu. Valdavalt esitati võrdlus muistse vabadusvõitluse eelse ja järgse olukorra kohta. Paljudes koolides oli ilmselt kirjutatud teemal Millised olid muinasvabadusvõitluse positiivsed ja negatiivsed tagajärjed? Mõni õpilane kirjutaski sellel teemal, nutikamad oskasid õige nurga alt probleemile läheneda. Teine võimalus, et oli kirjutatud teemal Mis muutus pärast muinasvabadusvõitlust ja mis jäi samaks. Üsna palju oli neid, kes nii ka probleemi lahkasid ja jõudsid näiteks järeldusele, et seda, mis jäi samaks, oli rohkem. Õnneks olid õpilased vähemalt kokkuvõttes ikkagi sõna pöördepunktid sisse toonud, mistõttu sai arutluse lugeda teemale vastavaks.

Teemaelementidena käsitleti iseseisvuse ja vabaduse kaotust, ristiusustamist, koormisi ja

feodaalkorra kujunemist, kaubandussidemete hoogustumist ja tihti ka linnade arengut. Osa kirjutajaid vaatleb läbi positiivsete ja negatiivsete tagajärgede. Kipub ikka olema kirjelduslik, analüüs jääb väheks. Kasutati järgnevat skeemi: toimus ristsõda, edasi tuleb võõras võim jne. Tihti ei jõudnud eksaminandid selleni, miks olid need sündmused murrangulised.

Omapäraseid väljendusi:

- Muistne Vabadusvõitlus oli esimene valus võit Eesti ajaloos.
- Eestimaa on nagu lillepeenar külmal ajal: taim võib küll halvata saada. Kuid kui inimene peenart väetab ja kastab, unustab taim valu ning tärkab uuesti õitsema“
- Esimene samm saamaks riigiks, mis Eesti praegu on, oligi lasta kõrgemalt arenenud riikidel meie riigile kaasa aidata.

2. Millised sise- ja välispoliitilised asjaolud võimaldasid luua Eesti Vabariigi 1918. aastal?

Antud teema oli arutluse kirjutanud eksaminandidele kõige raskem ja seda valiti ka kõige vähem. Üks hindaja on toonud välja ka pealkirja halva sõnastuse. Poleks mõtet vabariigi loomist piirata aastaga 1918. See on pikem protsess -1917-20. Peamiselt pöörati tähelepanu välispoliitilisele olukorrale, kuid sisepoliitikale vähem. Sisepoliitikast nimetatud Päästekomitee, Maapäev, kirjeldati olukorda 1917.-1918.aastal. Hindajad märkisid, et teema puhul jäi arutlust kirjutanud eksaminandidel puudu analüüsist ja teemasse sobivate näidete leidmisel.

3. Miks ei õnnestunud vältida Teise maailmasõja puhkemist?

Arutlust kirjutanud eksaminandide hulgas kõige rohkem kirjutatud teema. Tavaliselt piirduti 3-4 teemaelemendiga. Rõhuti Versailles'i lepingule, Rahvasteliidu nõrkusele ja majandusraskustele. Siin teati suhteliselt hästi fakte. Ei suudetud aga kõiki viit teemaelementi ühesuguse põhjalikkusega lahti kirjutada ega analüüsida. Oli aru saada, et enam vähem samal või lausa samal teemal olid paljud õpilased arutluse kirjutanud.

Omapäraseid väljendused:

- „Teine maailmasõda algas MRP-ga, kus kaks meest otsustasid Euroopa omavahel ära jagada“
- Sõda Euroopas võttis tuure, Stalin ikka ründas ja Hitler hakkas aeglaselt lüüa saama.
- Toimusid paljud atentaadid nii Hitleri kui ka Stalini vastu
- Sõjas leidis kasutust mõiste totaalne sõda. Seda iseloomustas propaganda, mis õhutas inimesi sõda ülistama . Lisaks kaasati majandus, kultuur ja isegi ühiskond sõtta
- Prantsusmaal oli fašism eesotsas Mussoliniga.

4. Lääne- ja Ida-Euroopa pärast Teist maailmasõda: erinevused ja sarnasused

Antud teemal arutlust kirjutanud eksaminandid leidsid erinevusi, kuid sarnasusi mitte. Puudu jäi konkreetsetest faktidest ja näidetest. Erinevusi käsitleti väga üldistatult – lääs vabadus, ida vangistus. Sageli keskenduti NSVL ja USA vastuseisule, räägiti Kuuba kriisist ja Vietnami sõjast aga Euroopa asjad jäid tahaplaanile. Teemaelemente ei osata leida, kirjutatakse üldist juttu, näited teise- või kolmandajärgulised. Sarnasusi ei osata välja tuua, kui, siis rahvusvahelised organisatsioonid ja nende vastasseis. Osa eksaminande on oskuslikult ära kasutanud eksamitöö teisi osasid (Marshalli plaan, Breznevi doktriin). Erinevuste-sarnasuste juurest jõutakse hinnangu, mis on hea kas demokraatia või diktatuur.

Omapäraseid väljendusi:

- Inimesed proovisid siiski läänestuda, mis lõppude lõpuks oli üks sotsialismileeri lagunemise põhjuseid
- Kõike jälgiti ja kõik oli Idas korrast ära
- Demokraatia on kõik, mida kommunism ei ole ja vastupidi.

- Suurim sarnasus oli külm sõda. Sellel polnud piire, tuumarünnakud võisid jõuda kõikjale. Elu kulges kõigil pidevas hirmus.
- Euroopa oli laias mõiste jagatud kaheks: Ida –ja Lääne-Saksamaaks

5. Vana-Rooma tsivilisatsiooni saavutused ja tähtsus maailma ajaloos

Üsna palju valitud teema. Kirjutati põhjalikult ehituskunstist, riigivalitsemisest, sõjapidamisest, ristiusust, meelelahutusest. Andis tunda olümpiaaditeema mõju ja kunstiajaloos õpitu. Samuti suutsid õpilased avada ka viite teemaelementi. Mõnes koolis oli ilmselt võrreldud Vana-Rooma ja Vana-Kreeka tsivilisatsioonide saavutusi, sest mitmesse töösse oli Kreeka sisse kirjutatud ja Roomaga võrreldud. Mõni arutluse kirjutaja ei teinud vahet vanaaja ja keskaegse Rooma saavutuste vahel (arhitektuurisaavutused: Pisa torn, Püha Peetruse katedraal jne). Mõnes töös ka huvitavad seosed praeguse maailmaga.

6. Rooma vabariik ja keisririik: sarnasused ja erinevused

Kirjutati vähe ja mitte kõik kirjutajad ei olnud kursis vabariigi ja keisririigi ajaliste piiride ja sündmustega. Mitu inimest taandas vabariigi Caesari ja Octavianuse tegevusele.

Kokkuvõtte I osast:

Tulemuste põhjal saab järeldada, et õpetajad on aru saanud, kuidas õpilasi arutlema õpetada ja paljud õpilased on ka õppust võtnud. Tänavused arutlusteemad olid jõukohased eksaminandidele ja teemast mööda kirjutamisi oli vähe. Enamasti osatakse tööd vähemalt osaliselt struktureerida ja välja tuua kolm või enam teema elementi. Ka on arutlustes iseloomustatud ajastut ning antud ajaline määratlus või esitatud vähemalt üks neist. Lisatud on teatud hulk fakte ning püütud õige kirjaliselt korrektselt tööd esitada.

Siiski esineb mõningaid üldisi puudusi.

Nii kasutatakse kõnekeelseid väljendeid, ei osata järeldusi teha, esitatakse tarbetuid fakte, puudu jääb ajalooline taust või ajaline määratlus, sissejuhatust ei ole kooskõlas kokkuvõttega. Õnnestunud arutlusi oli peamiselt kõige enam levinud teemadel, kuid ebaõnnestunud arutlusi leidis eelkõige teemadel: millised sise- ja välispoliitilised asjaolud võimaldasid luua Eesti Vabariigi 1918. Aastal ja Lääne- ja Ida-Euroopa pärast Teist maailmasõda: erinevused ja sarnasused.

II OSA EESTI AJALUGU

Eksaminandide keskmine punktisumma 15,75 oli eelmise aasta tulemusest 0,9 punkti kehvem (2011 – 16,62 p) . Eesti keelsete eksaminandide tulemus oli 2 punkti kõrgem kui vene keeles töö kirjutanutel (tabel 19). Tütarlaste ja noormeeste tulemused olid peaaegu võrdsed, tütarlastel 0,2 p parem (tabel 20).

Tabel 19. Tulemused õppekeele põhjal.

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Eesti	1017	90.72	15.94	63.74	1	17	25	4.98
Vene	104	9.28	13.96	55.85	0	15	24	5.75
Kokku	1121	100.00	15.75	63.01	0	17	25	5.08

Tabel 20. Tulemused eksaminandi soo põhjal.

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
M	489	43.62	15.62	62.46	1	16	25	5.01
N	632	56.38	15.86	63.43	0	17	25	5.14
Kokku	1121	100.00	15.75	63.01	0	17	25	5.08

HINDAJATE TAGASISIDE:

1. EESTI AJALOO PERIOODID, ISELOOMULIKUD JOONED JA PÖÖRDEPUNKTID.

1. Töö kaardiga.

Hindajad märkisid, et ülesanne hea, kuid küsimus oli halvasti vormistatud. Kuna oli vaja märkida ka sajand, siis see tõigi kaasa probleeme, kuna ei olnud vaja täpsustada sajandi algust või lõppu. Etteantud vastused, seda kaardi 2 puhul, olid küsitavad.

Esimest kaarti vastati üldiselt hästi, kuid toodi välja et Rootsi aeg algas juba 16. sajandil. Kuid sel ajal oli Rootsi võimu all ainult Põhja-Eesti. Teise kaart oli üldiselt halvasti vastatud ja tegemist oli raske ülesandega eksaminandide jaoks. Väga paljud arvasid, et Võrumaa ja Viljandimaa olid olemas koheselt pärast Eesti alade minekut Vene võimu alla.

Järgmises ülesandes (1.2) tuli õpilastel valida loetelust sündmused, mis toimusid kaartidel kujutatud piiride kehtivuse perioodil. Küsimust vastati halvasti, maksimumpunkte said vähesed. Õpilaste funktsionaalne lugemisoskus jättis soovida, kuna ei loetud välja, et oli vaja valida kolm sündmust, nemad jagasid ära kõik kaheksa sündmust. Ülesandes 1.3 pidid eksaminandid kirjutama eelneva ülesande loetelule tuginedes ühe positiivse ja ühe negatiivse tähendusega sündmuse ning selgitama neid. Positiivse tähendusega sündmuseks valiti valdavalt pärisorjuse kaotamine, kuid põhjendusega ei saadud alati hakkama, kuna väga paljud arvasid, et pärisorjuse kaotamine tähendas kas enese vabaks ostmist või endale talumaade päriseks ostmist. Esines ka arvamust, et mõisnik ei võinud enam talupoega tappa ning ei pidanud enam mõisapõldu harima ja koormiseid maksta. Seevastu negatiivse tähendusega sündmuseks valiti enamasti suur nälg põhjendused olid sisutud, üritati ümber kirjutada, mida nälg tähendas: oli toidupuudus, talurahvas kannatas nälja all, ei jätkunud piisavalt süüa, tekkis suur toiduainete puudus, inimesed nälgisid, majanduslikud raskused. Negatiivse sündmusena märgiti ka reduktsiooni, Põhjendustest on aru saada, et reduktsiooni mõiste on tundmata või aeti restitutsiooniga segamini.

2. Kirjuta tabelisse puuduv informatsioon.

Kuigi Eesti ajaloo pöördepunktid on alatine eksamiteema, siis tabel oli halvasti vastatud.

Petserimaa ja Narva taguste alade puhul vastati ka, et need läksid Eesti koosseisu juba pärast Põhjasõda Uusikaupunkki rahuga.

3. Selgitage, miks on Eesti ajaloo perioode nimetatud nõnda..

Vaikiv ajastu - keskpäraselt vastatud küsimus, eksimused tulid seoses sellega, et Riigikogu saadeti laiali, arvati ka, et valitsus oli laiali saadetud. Eesti oli iseseisev riik ja probleeme ei olnud. Põhjendati ka nii, et kõik oli vaikne ja rahulik; oldi sakslaste okupatsiooni all, oldi NSVL okupatsiooni all. Uus ärkamisaeg - seda mõistet tunti mõnevõrra paremini kui vaikiva ajastu mõistet.

2. EESTI ÜLEMINEKUL ESIAJAST KESKAEGA.

1. Mis mõisteid on iseloomustatud

Animismi mõiste iseloomustust tunti üllatavalt hästi. Üksikud vastajad olid välja toonud ka muinasusund, taarausk Paaris töös oli animismi asemel animalism

Maakonnast väiksema haldusüksuse puhul oli probleeme rohkem Kihelkonna kõrval esines vastuseid vald, küla alev, vojevoodkond.

2.Mis meetodeid kasutasid piiskopid Meinhard ja Albert

Meinhardi ja Alberti meetodeid üldiselt teati, kuid mõnes töös olid piiskoppide meetodid ära vahetatud. Samas esines ka väga kummalisi variante.

3.Eesti muinasmaakonnad pärast muistset vabadusvõitlust.

Seda peeti heaks küsimus, kuid punktijaotusega ei saa rahule jääda. Kui õpilane vahetas kaardil ära Ugandi ja Sakala maakonnad ja feodaalriigid olid samuti vale asukoha põhjal märgitud, siis kaotas ta kõik punktid. Võrreldes I osa 2. küsimusega, kus saadi 6-5 õige lahtri eest 3 punkti, sai siin 8-7 õige lahtri eest ainult 2 punkti. Seega töö siseselt on erinevused liiga suured. Paremini tunti maakondi, feodaalriike tunduvat halvemini, sageli jagati Venemaa, Rootsi, Poola ja Taani vahel.

4.Mis muutus haldusjaotuses pärast Jüriöö ülestõusu

Võrreldes ülejäänud küsimustega sellele küsimusele vastata osati. Punktita jäid need, kelle puhul oli näha, et nad ei tea midagi keskaegsest Eestist ja selle haldusjaotusest. Esines üksikuid valesid ja kummalisi vastuseid: Taani müüs valdused Rootsile. Eesti alad jagunesid Eestimaa ja Liivimaa kubermanguks. Väiksemad maakonnad liideti suuremaks.

5.Mis huvid olid Liivimaa ristsõdades järgmistel gruppidel

Keskmisest paremini vastatud küsimus. Kaupmehed: leida uusi kaubateid – mis uusi kaubateid siin leida vaja oli, kaubateed olid siiski väljakujunenud, oluline oli nende turvalisus; Rüütlid: oma kodumaa kaitsmine; Vaimulikud: palvetamine ja paastumine, üritasid konventeerida paganausku eestlasi ristiusku;

6.Nimetage kaks põhjust, miks kaotasid eestlased muistse vabadusvõitluse

Keskmisest paremini vastatud küsimus. Osades töödes toodi välja, et eestlasi oli vähem kui ristsõdijaid, mida ei saa aga õigeks pidada. Segati ära ja muistset vabadusvõitlust ja Jüriöö ülestõusu ning vastati, et Rootsist tulev abivägi jäi hiljaks.

7.Kas ristimine 13. sajandi algul oli eestlaste jaoks pigem positiivne või negatiivne nähtus? Põhjendage oma valikut.

Valdavalt peeti ristimist positiivseks sündmuseks ja osati seda ka põhjendada.

8. Tooge üks näide, mis kinnitab, et keskaegne ühiskond Eestis arenes Lääne-Euroopa eeskujul. Selgitage.

Siin oli väga erinevaid sündmusi välja toodud ja põhjendused olid enamasti asjakohased. Mitmed õpilased tõid näiteid mitte keskajast, vaid hilisemast perioodist.

Kokkuvõte II osa kohta:

Eesti ajaloo teine osa oli paremini vastatud kui esimene osa. Samas vähesed õpilased said maksimum tulemuse. Paljud said tulemuseks üle 20p, kuid nende hulgas ei olnud tõeliselt häid töid, pigem said nad punkti mitte heade teadmiste eest vaid osava sõnastuse eest, millega suutsid vigu vältida. Palju oli vastamata? ülesandeid, mis oli iseloomulik esimeste aastate eksamile.

III OSA ÜLDAJALUGU

Eksaminandide keskmine punktisumma 15,58 oli eelmise aasta tulemusest 1,1 punkti madalam (2011 – 16,67 p). Eesti keelsete eksaminandide tulemus oli 1,5 punkti kõrgem kui vene keeles töö kirjutanutel (tabel 21). Tütarlaste ja noormeeste tulemused olid võrdsed, vaid tüdrukutel oli keskmine punktisumma 0,1 p parem (tabel 22).

Tabel 21. Tulemused õppekeele põhjal.

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Eesti	1017	90.72	15.71	62.84	0	17	25	5.67
Vene	104	9.28	14.36	57.42	1	15	25	6.33
Kokku	1121	100.00	15.58	62.33	0	16	25	5.74

Tabel 22. Tulemused eksaminandi soo järgi

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
M	489	43.62	15.53	62.11	0	16	25	5.52
N	632	56.38	15.63	62.51	0	17	25	5.91
Kokku	1121	100.00	15.58	62.33	0	16	25	5.74

HINDAJATE TAGASISIDE:

1. RAHVUSVAHELISED SUHTED 20. SAJANDIL (1991. AASTANI)

1.Miks astusid Esimesse maailmasõtta Austria-Ungari ja Suurbritannia? Selgitage konkreetse näite kaudu.

Küsimust mõisteti kaheti. Osa vastajatest püüdis kirjutada põhjuse, miks konkreetne riik sõtta astus. Näiteks Austria-Ungari ja Venemaa huvide põrkumine Balkani piirkonnas. Enamikes töödes peeti Austria-Ungari sõttaastumise põhjuseks Franz Ferdinandi tapmist. Segi aetakse põhjus ja ajend. Palju kirjavigu seoses atentaadi kirjutamisega. Vastusena eeldati rahvusvaheliste probleemide paremat tundmist ja leidma vastusena Austria-Ungari ja Balkani poolsaare konflikti. Suurbritannia sõtta astumise põhjused: nii mitmeski töös oli segi aetud I ja II maailmasõda. Nimetati nii koloniaalprobleeme seoses Saksamaa ohuga, liitude moodustamist 20.sajandi alguses ja samuti, et Saksamaa rikkus Belgia neutraliteeti.

Vead vastamisel:

- Austria –Ungari oli seda NSV liidule lubanud, kuna mõlemad olid Kolmikliidus
- Austria-Ungari soovis vallutada kogu Saksamaa
- vürts Alberti tapmine
- kuna seal korraldati anšluss
- Austria anšlusi tõttu liituti Saksamaaga ehk Hitleri võimuga

2. Märkige tabelis ristiga (X), kas tegemist on Esimese või Teise maailmasõja tulemustega.

Üldiselt hästi vastatud, mida oli ka oodata, kuna küsimus ei olnud raske. Eksimused tulenesid eelkõige õiges paigutamises, mil Saksamaa kaotas Ida-Preisimaa. Enamik vastasid, et Saksamaa kaotas pärast I maailmasõda. Samuti oli eksimusi, millal ikkagi Eesti iseseisvus ja kaotas iseseisvuse.

3. Seletage lepituspoliitika mõistet ja tooge näide selle avaldumise kohta

Lepituspoliitika terminit teati üllatavalt halvasti. Suhteliselt palju oli vastuseid kus mõiste lepituspoliitika all mõisteti üldiselt riikidevahelisi lepinguid, eriti aga külma sõja aegseid lepinguid. Reeglina jagunesid eksimused kahte gruppi: lepituspoliitikas nähti üldist terminit – osapoolte lepitamine ning aeti segi külma sõja aegse pingelõdvenduse mõistega. Seetõttu toodi ka näiteid erinevalt – näiteks SRP-1 jne. Kui lepituspoliitika termini lahti kirjutamine jäi veidi pinnapealsemaks.

4. Miks muutusid Saksamaa ühiskonnas revanšistlikud ideed valitsevaks pärast Esimest maailmasõda, aga mitte pärast Teist maailmasõda?

Nii nagu eelmiste küsimuste korral, aeti ka siin segamini I ja II maailmasõda. Aga oli ka korrektset sõnastatud vastuseid. Esimese maailmasõja järgset perioodi tunti paremini. Endiselt leidub vastajaid, kes väidavad, et Versailles´ rahuleping on võitja- ja kaotajariikide vaheline rahuleping. Taaskord esines mitmeid kirjavigu Versailles´ rahulepingu kirjutamisel. Nimetati nii ebaõiglasi reparatsioone kui ka Saksamaa territooriumi vähendamist. Üldiselt olid vastused laveerivad (nt et Saksamaa ei olnud enam ja Saksamaa oli jaotatud neljaks okupatsioonitsooniks vms).

5. Nimetage üks sündmus, mida peetakse külma sõja alguseks. Mil moel põhjustas see sündmus vastasseisu?

Eksaminandid oskasid valdavalt sündmusi nimetada. Probleemiks osutus aga põhjendamine. Näiteks õpilased kirjutasid, mis toimus Berliinis 1948-1949, kuid ei osanud leida vastasseisu põhjust. Leidus erinevaid vastuseid: USA aatompommi katsetust, MRP, Teise maailmasõja lõppu, Helsingi lõppakti, Berliini müüri ehitamine jne.

6. Mis sündmuste tagajärjel kujunes kaartidel seesugune poliitiline jaotus? Selgitage, mille põhjal te otsustasite.

Hindajate üldine tähelepanek oli, et mõned eksaminandid ei tunne kaarti ja selle tõttu aetakse segamini Euroopa ja maailmakaart, osad eksaminandid jätsid antud ülesande tegemata. Samas kaardi ülesanne sooritati hästi. Tihti tunti ära, mis sündmuse tagajärjel kujunes poliitiline jaotus, kuid selgitus oli ebakorrekne.

2. EUROOPA ÜMBERKUJUNDAMINE PÄRAST TEIST MAAILMASÕDA

1. Võrrelge allikaid. Vastake küsimustele teksti, karikatuuri ja oma teadmiste põhjal

1.1. Milles seisnes USA abi eesmärk Euroopale allikate põhjal?

1.2. Miks ei võtnud Ida-Euroopa riigid pakutavat abi vastu?

1.3. Andke hinnang Marshalli plaani tulemuslikkusele Lääne-Euroopa jaoks?

Hindajad toovad välja, et eksaminandide probleemiks on ikkagi allikakriitilisus. Teiseks oli eksaminandidel raske aru saada, mida karikatuuride all mõistetakse. Karikatuuri tuvastamine oli mõningal määral komplitseeritum. Mitmed õpilased mõistsid, et karikatuuri sõnum on see, et USA tahab end Euroopaga siduda ja kontrollida Euroopa majandust.

2. Mille poolest erinesid sotsialistlikud riigid demokraatlikest riikidest? Iseloomustage võrdluse kaudu.

Üldiselt õpilased oskasid eristada sotsialistlike riikide ja demokraatlike riikide erinevusi, kuid samas oli töid kus ei olnud võrdlust sisse toodud.

3. Sotsialistlikud riigid.

3.1. Kirjutage sündmuse ees olev number tabeli õigesse lahtrisse.

Tundus väga lihtne ülesanne, aga suhteliselt palju eksimusi, kuigi punkte saadi tänu hindamisjuhendile. Kõige enam eksiti Ida-Saksamaa ülestõusu paigutamisega. Enamik õpilasi paigutas selle 1980ndatesse. Jäi mulje, et selle all peetakse silmas Berliini müüri lammutamist. Külma sõda oli hästi õpitud ja osati sündmusi paigutada õigesti.

3.2. Mis kriisi järel sõnastati Brežnevi doktriin ja hakati seda ellu viima?

Enamik õpilasi teadis, et sündmuseks oli Praha kevad. Suhteliselt tihti pakuti Ungari ülestõusu, aga ka Vietnami sõda, Poola kriisi, Berliini müüri ehitamist.

3.3. Seletage mõistet Brežnevi doktriin.

Antud ülesande puhul kehtis, kes oskas sõnastada doktriini teadis ka selle sisu. Paljud märkisid, et Brežnev soovis sotsialismi levitada ja majandust arendada. Veel selliseid vastuseid: Brežnev hakkas lõdvendama diktatuuri ja võttis kasutusele lääne põhimõtted, näiteks vaba ajakirjanduse.

4. Töö allikaga. Kas nõustute allikas esitatud sotsialistliku ühiskonna kirjeldusega?

Põhjendage oma arvamust kahe näitega.

Enamus eksaminande vastasid ei ja oskasid ka põhjendada. Oli üksikuid töid kus vastati jah, kuid põhjendusega jäadi jänni. Kahjuks ei osanud õpilased õpitud siduda. Nimetamata jäid ikkagi peamised märksõnad: tsensuur, defitsiit. Küll kirjutati, et ühiskond oli vaene, oli nälg, sõjatööstuse eelisarendamine, plaanimajandus jne. Õpilased ei osanud oma väidet põhjendada sotsialistliku ühiskonna käsitlusega. Oli töid kus põhjendus kirjutati lihtsalt tekstist maha.

5. Miks lagunes kommunistlik süsteem Ida-Euroopas?

Paljud õpilased olid liialt üldsõnalised ja ei toonud välja peamisi põhjusi. Põhiline viga oli, et lähtuti mitte Ida-Euroopast, vaid Nõukogude Liidu lagunemisest. Vastusena välispoliitikas nimetati ikka Ronald Reagani survestamist ja toetust Ida-Euroopale ning samuti tähesõdade programmi. Sisepoliitikas toodi välja majandusküsimusi (elu oli halb ja oli nälg). Põhjused jäid taaskord paljudel nimetata nagu näiteks ulatuslikud rahvaliikumised, võimuvõitlus, rahva rahulolematuse jne. Vastajad ei mõista tihti erinevust sotsialismimaade ja NSV Liidu vahel. Lähtudes ka sellest vastati erinevalt.

IV OSA. VANA-ROOMA

Eestikeelsete tööde keskmine tulemus oli 4 punkti kõrgem venekeelsete tööde keskmisest. Tütarlaste keskmine sooritus oli ligi 1 p parem kui noormeestel (tabel 23, tabel 24).

Tabel 23. Tulemused eksaminandi soo järgi

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
M	489	43.62	17.29	69.18	2	19	25	5.18
N	632	56.38	18.21	72.84	0	19	25	4.93
Kokku	1121	100.00	17.81	71.24	0	19	25	5.06

Tabel 24. Tulemused õppekeelee järgi.

	N	N (%)	keskm	sooritusprotsent	min	mediaan	max	st. hälve
Eesti	1017	90.72	18.21	72.83	0	19	25	4.83
Vene	104	9.28	13.92	55.69	3	14	25	5.60

Kokku	1121	100.00	17.81	71.24	0	19	25	5.06
-------	------	--------	-------	-------	---	----	----	------

HINDAJATE TAGASISIDE:

1. VABARIIK JA KEISRIRIIK

1. Kirjutage märksõna ees olev number tabeli õigesse lahtrisse.

Ülesande lahendamine suurt raskust ei tekitanud. Enamus õpilasi eksis sellises piiris, et oli võimalik siiski saada kolm või äärmisel juhul kaks punkti. Selle ülesande puhul oli kõige suurem eksimus number 2 - Daakia vallutamine, mis lisati vabariigi alla, mõnikord pandi Caesar keisririigi lahtrisse. Kui teema oli õpitud, siis suuri eksimusi ei esinenud.

2. Selgitage Caesari tähtsust Rooma ajaloos.

Sagedasemad vastused kalendrireformi, keisri nimetuse ja Gallia vallutusega seotud. Kõige rohkem kaotati punkte sellega, et nimetati Caesarit Rooma keisririigi rajajaks või esimeseks keisriks.

3. Tooge kaks näidet Rooma keisririigi perioodil riigi valitsemises toimunud muutuste kohta.

Kui õpilane luges ülesannet korralikult ja pani tähele, et riigi valitsemises toimunud muudatused puudutavad keisririigi ja mitte vabariigi perioodi, siis suuri probleeme ei olnud. Vastusteks on peamiselt märgitud keisrivõimu suurenemist ja Senati osatähtsuse vähenemist.

4. Rooma vabariigi valitsemist on nimetatud nii demokraatlikuks kui ka aristokraatlikuks. Tooge kummagi väite tõestuseks üks näide.

Demokraatlik: Tüüpilisteks vastusteks oli rahvakoosolek ja rahvatribuunide vetoõigus. Eksimustest sagedaim rahvatribuuni/tribüüni mõiste segiajamine. Probleemiks õpilase liialt tänapäevane arusaamine demokraatiast.

Aristokraatlik: Paljud eksaminandid kirjutasid, et riigiametis teenimise eest palka ei makstud ja seega said seda endale lubada vaid jõukad inimesed. Esines hinnanguliselt rohkem eksimusi või ei osatud näidet tuua (demokraatiaga võrreldes). Mõnikord kirjutati ekslikult, et senatis parandas isa võimu oma pojale. Punkti ei saanud see õpilane, kes ei pannud tähele, et küsimus on Rooma vabariigi mitte aga keisririigi kohta

5. Leidke erinevused Rooma keisririigi ida- ja lääneprovintside vahel järgmistes valdkondades (kummastki valdkonnast üks näide).

Keelega üldjuhul probleeme ei tekkinud, majandus halvemini vastatud. Kohati tunda eksamikogumiku sõnastust (käsitöö ja luksuskaupade eksport Itaaliasse kui ka Lääneprovintsidesse). Esines pikki kirjeldusi või siis lühivastuseid – Läänes põllumajandus / vähearenenud, Idas käsitöö ja kaubandus / arenenud. Vahel olid majanduse puhul väga napsõnalised vastused, mistõttu tekkis küsimus, kas anda punkti. Kui keele puhul oli ühes lahtris õige vastus, aga teises vale või puudus, siis ei saanud punkti anda.

2. ÜHISKOND, ELUOLU, RELIGIOON, EHITUSKUNST

1. Võrrelge perekonda ning naise rolli Kreekas ja Roomas, tuginedes allikakatkendile ning oma teadmistele. Leidke kaks sarnasust ja üks erinevus.

Sarnasuste all oli tüüpivastused: patriarhaalne perekond, abielulahutuse olemasolu, naine oli mehe eestkostes all, monogaamsuse /truuduse nõue naise puhul. Tüüpviga oli, et naistel puudusid kodanikuõigused, tegelikult Rooma naisel need piiratud kujul olid. Erinevuste puhul toodi sagedasti välja Rooma naise suuremad õigused, nt teatud juhtudel iseseisvat elu elada, peremees ja perenaine võtsid vastu koos külalisi ja tegid ühiseid vastuvisiite.

2. Rooma armee.

2.1. Mis muutus tehti armees talupoegade massilise laostumise tõttu?

2.2. Miks armee barbariseerus?

Punkti sai nii see õpilane, kes vastas, et mindi üle palgaarmeele kui ka see, kes kirjutas vastuseks Mariuse sõjaväereform. Tüüpvastus oli, et roomlased hakkasid sõjaväeteenistusest kõrvale hoidma ning sõjaväkke hakati võtma provintsidest pärit elanikke, nt germaanlasi. Vastuseid iseloomustas mõiste barbariseerumine väärtõlgendus – barbaarne, metsikusi tegev. Nii esines vastuse sidumist palgaarmeele üleminekuga. Eriti selgitusele või põhjendusele ei keskendutud.

3. Nimetage ühiskonnas kaks muutust, mis kaasnesid ristiusu kuulutamisega ametlikuks riigiusuks.

Siin oli tarvis välja tuua ühiskondlikud muutused, mis kaasnesid ristiusu kuulutamisega ametlikuks riigiusuks, kuid sageli ei olnud vastustes rõhk ühiskondlikel muutustel. Väga raske küsimus, sest varakristlik ühiskond erineb oluliselt klassikalise keskaja kristlikust ühiskonnast. Seda vahet õpilased üldiselt ei tunneta. Punkti ei saanud eksaminandid, kes väitsid, et algas massiline ristiusu levik, massiline kirikute ehitamine, Rooma paavsti ning katoliku kiriku võimu suurenemine, kirikumaksude maksmine ja kiriku kiire rikastumine jne. Punkti sai, kes kirjutas ristiusu ulatuslikumast levikust, pühakodade ehitama hakkamisest, mittekristlaste tagakiusamisest ja soosivast suhtumisest kristlaste tegevusse.

4. Töö pildiga

4.1. Mis sündmuse puhul rajati pildil kujutatud ehitisi?

Selle ülesande puhul oli üksjagu eksimusi, võidukaart seostati erinevate valitsejate/keisritega, nt pakuti et on Traianuse, Caesari võidukaar. Enamus õigesti vastanutest defineeris mõiste võidukaar tähendust.

4.2. Mis on selles ehitises uut võrreldes kreeka arhitektuuriga?

Enamasti vastatud silmatorkavaima põhjal – kaar, völv. Terminid paraku kõikvõimalikes variantides – ümarkaar, ümarvölv, kõverkaar, ümarad ukseavad jmt.

4.3. Nimetage veel üks uuendus, mille võtsid ehituskunstis kasutusele roomlased.

Punkti ei saanud need, kes nimetasid uuendustena marmori kasutamist või sellega ehitiste katmist, telliste kasutamist (punkti andis põletatud tellis), aatriummaju, sambaid. Punkti andsid kaar, völv, akvedukt, kanalisatsioon, põrandaküte, dekoratiivse funktsiooniga poolsambad, betoon, lubimört

3. EESTI ROOMA RAUAAJAL

1. Mis Rooma ajalooperioodiga langeb kokku rooma rauaaja algus Eestis? Tähistage õige periood tabelis ristiga.

Antud ülesandes vastasid eksaminandi valdavalt valesti. Isegi tugevate vastajate puhul esines tähelepanematust rauaaja alguse ja kestuse tähistamise segi ajamisega.

2. Mille alusel võime väita, et Eesti oli kaubavahetuse kaudu seotud Rooma impeeriumiga? Tooge kaks näidet.

Sagedasti oli vastatud eksamiraamatu põhjal: Roomast toodi Eestisse pronksmünte, klaashelmeid, ehteid, vastu viidi Eestist merevaiku, karusnahku. Peamine viga oli seotud antiikaja ja keskaja kaubanduse segiajamisega. Antiikajal ikka vahast küünlaid kirikutele ei valmistatud ja heeringalaatadel ei käidud.

3. Tooge üks näide käsitöö arengu kohta Eestis rooma rauaajal.

Selle ülesande puhul esines üksjagu eksimusi. Rooma rauaajal oli teatavasti umbes 50-450 pKr. Vastused käsitöö arengu kohta oleksid pidanud jääma selle perioodi raamidesse, kuid mitte alati ei olnud see nii. Üks tüüpvastus oli ka, et oskus valmistada ehteid, mille lugesin valeks, sest see oskus oli juba varasematel perioodidel (varasemad ehted nt karjasekeppnõelad). Veel tuuakse välja, et antud ülesande puhul vastasid eksaminandid ebamääraselt, lisaks polnud seda hindajatel ka mugav kontrollida.

Kokkuvõtte IV osast:

Hindajad leidsid, et IV osa oli hästi parandatav ja hinnatav. Kasutatud oli mitmesuguseid allikaid. Põhiteemad kaetud, ülesandetüübid varieeruvad. Ülesanded olid üldiselt selgelt mõistetavad. Vastamata või huupi vastatud ülesannetega töid oli vähe. Samas ka täispunkte said üksikud tööd. Probleemiks ei ole mitte lihtsalt õiged või valed vastused vaid vale ajalootunnetus. Töödest on selgelt näha, et õpilastel puudub ajastutunnetus. Nende jutt on naiivne ja keelekasutus halb. Nii mõnigi kord pidi hindaja mõtlema, kui naiivse väljendusviisiga lauset veel õigeks lugeda.

Eksaminandide vigasid IV osas:

- Tänu tema võitlushimule ja headele teadmistele on tänapäeval Rooma riik selline nagu ta on.
- Toodeti palju ehteid, mida kaunistati e-mailidega.
- Armee barbariseerus, sest nad olid võõrale maale üksi jäetud ning sinna ka unustatud.
- Roomast arvatakse olevat pärit tarandkalmetesse matmisviis, roomlastelt võeti üle tarandkalmed.
- Võeti kasutusele kudumisvardad.
- Aristokraatlik: Senatisse tohtisid kuuluda vaid partisaanide soost inimesed.
- Läänes: Rasketööstus, enamasti kaevandamine ja sepistus. Järgiti lääne majandusarengut ja tegutseti lääne põhimõtete järgi.
- Läänes: Rooma keel
- Idas: ladina keel (latkatid) sellest ka keele nimetus

Tabel 24. Ülesannete lahendatus, sooritusprotsent eksaminandi soo ja õppekeele lõikes.

	Min	Kesk.	Kesk. %	Max	M	N	Eesti	Vene	Eesti M	Eesti N	Vene M	Vene N
Osa2_ÜII_1	0	2.65	44.14	6	43.18	44.88	43.67	48.72	42.86	44.28	45.76	52.04
Osa2_ÜII_2	0	2.01	66.93	3	65.24	68.25	68.96	47.12	67.67	69.93	46.06	48.30
Osa2_ÜII_3	0	1.01	50.71	2	54.29	47.94	51.72	40.87	54.95	49.31	49.09	31.63
Osa2_ÜIII_1	0	1.44	72.21	2	68.30	75.24	74.48	50.00	71.20	76.93	45.45	55.10
Osa2_ÜIII_2	0	1.30	64.99	2	66.16	64.08	65.54	59.62	67.63	63.98	54.55	65.31
Osa2_ÜIII_3	0	1.00	49.96	2	48.98	50.71	50.84	41.35	50.46	51.11	37.27	45.92
Osa2_ÜIII_4	0	0.67	66.64	1	62.37	69.94	68.73	46.15	66.13	70.67	32.73	61.22
Osa2_ÜIII_5	0	2.53	84.21	3	84.87	83.70	84.69	79.49	85.33	84.22	81.21	77.55
Osa2_ÜIII_6	0	1.77	88.31	2	88.45	88.21	88.45	87.02	88.48	88.42	88.18	85.71
Osa2_ÜIII_7	0	0.78	77.52	1	75.87	78.80	78.37	69.23	77.42	79.07	63.64	75.51
Osa2_ÜIII_8	0	0.60	60.39	1	61.55	59.49	61.36	50.96	63.13	60.03	49.09	53.06

Osa3_ÜII_1	0	0.81	40.68	2	39.88	41.30	41.69	30.77	41.13	42.11	30.00	31.63
Osa3_ÜII_2	0	1.39	69.54	2	73.82	66.22	70.01	64.90	74.77	66.47	66.36	63.27
Osa3_ÜII_3	0	1.15	57.58	2	56.34	58.54	57.62	57.21	56.91	58.15	51.82	63.27
Osa3_ÜII_4	0	1.28	64.14	2	67.18	61.79	63.82	67.31	67.17	61.32	67.27	67.35
Osa3_ÜII_5	0	0.49	48.53	1	46.83	49.84	47.10	62.50	44.01	49.40	69.09	55.10
Osa3_ÜII_6	0	1.33	66.50	2	67.69	65.59	66.96	62.02	68.55	65.78	60.91	63.27
Osa3_ÜIII_1	0	2.79	69.69	4	71.93	67.96	69.67	69.95	71.49	68.31	75.45	63.78
Osa3_ÜIII_2	0	1.54	77.16	2	74.74	79.03	77.88	70.19	75.12	79.93	71.82	68.37
Osa3_ÜIII_3	0	2.52	63.07	4	59.36	65.94	64.55	48.56	60.94	67.24	46.82	50.51
Osa3_ÜIII_4	0	1.24	62.18	2	59.10	64.56	62.78	56.25	59.91	64.92	52.73	60.20
Osa3_ÜIII_5	0	1.03	51.61	2	51.64	51.58	52.70	40.87	52.88	52.57	41.82	39.80
Osa4_ÜII_1	0	2.39	79.66	3	79.35	79.91	80.66	69.87	81.11	80.33	65.45	74.83
Osa4_ÜII_2	0	0.69	68.60	1	66.46	70.25	68.83	66.35	67.05	70.15	61.82	71.43
Osa4_ÜII_3	0	1.50	74.75	2	72.19	76.74	76.06	62.02	73.50	77.96	61.82	62.24
Osa4_ÜII_4	0	1.55	77.74	2	74.34	80.38	79.35	62.02	76.27	81.65	59.09	65.31
Osa4_ÜII_5	0	1.48	74.17	2	69.84	77.53	77.38	42.79	73.62	80.19	40.00	45.92
Osa4_ÜIII_1	0	3.11	77.81	4	73.72	80.97	78.76	68.51	75.17	81.43	62.27	75.51
Osa4_ÜIII_2	0	1.40	69.89	2	69.43	70.25	72.42	45.19	72.81	72.13	42.73	47.96
Osa4_ÜIII_3	0	2.05	68.27	3	66.53	69.62	68.47	66.35	66.90	69.64	63.64	69.39
Osa4_ÜIII_4	0	1.27	63.56	2	63.09	63.92	67.06	29.33	67.74	66.55	26.36	32.65
Osa4_ÜIII_1	0	0.41	40.59	1	40.29	40.82	41.79	28.85	41.47	42.02	30.91	26.53
Osa4_ÜIII_2	0	1.40	70.16	2	68.92	71.12	73.16	40.87	72.70	73.50	39.09	42.86
Osa4_ÜIII_3	0	0.56	56.29	1	54.60	57.59	56.93	50.00	55.53	57.98	47.27	53.06